στούς μισθωτούς καί τίς οἰκογένειές τους πού διακινοῦνται ἐντός τῆς Κοινότητος, ὁ ἁρμόδιος φορεύς κράτους μέλους, τοῦ ὁποίου ἡ νομοθεσία θεωρεῖται ὅτι εἶναι τοῦ τύπου πού ἀναφέρεται στό ἄρθρο 37, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ, νά καθορίζει τό θεωρητικό ποσό τῶν παροχῶν ἀναπηρίας μέ τό κατά πόσον ἡ περίοδος μεταξύ τῆς ἡμερομηνίας, κατά τήν ὁποία ὁ ἐνδιαφερόμενος ἠσφαλίσθη γιά πρώτη φορά σέ οἱοδήποτε κράτος μέλος καί τῆς ἡμερομηνίας ἐπελεύσεως τῆς ἀνικανότητος πρός ἐργασία, περιλαμβάνει περιόδους ἀσφαλίσεως βάσει τῶν νομοθεσιῶν τῶν κρατῶν μελῶν ἤ δυνάμει τοῦ προαναφερομένου κανονισμοῦ.

Due Χλωρός Grévisse

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο στίς 23 Σεπτεμβρίου 1982.

Κατ' ἐντολή τοῦ γραμματέως

H. A. Rühl

Κύριος ὑπάλληλος διοικήσεως

Ὁ πρόεδρος τοῦ δευτέρου τμήματος

O. Due

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 17 ΙΟΥΝΙΟΥ 1982 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Εἰσαγωγή

Στήν προκειμένη ὑπόθεση τό Δικαστήριο ὀφείλει, γιά μιά ἀκόμη φορά, νά ἐξετάσει τό ἐξαιρετικῶς περίπλοκο ζήτημα τοῦ συντονισμοῦ, δυνάμει τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, τῶν ἐθνικῶν συστημάτων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, ὅπως προβλέπεται ἀπό τόν κανονισμό 1408/71 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 14ης Ἰουνίου 1971 (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 05/001, σ. 73). Ἡ ὑπόθεση καταδεικνύει ὅτι, παρά τήν πληθώρα τῶν λεπτομερῶν κανόνων πού περιέχονται στόν κανονισμό, ὁ συντονισμός τῶν διαφόρων συστημάτων ἀποτελεῖ ἐγχείρημα, τό ὁποῖο δέν γίνεται πά-

1 — Μετάφραση ἀπό τά ὁλλανδικά.

ντοτε ὁμαλά καί δύναται, στήν πράξη, νά ὁδηγήσει σέ παράδοξα ἀποτελέσματα.

Προκειμένου νά προετοιμάσω τό ἔδαφος γιά μιά σύντομη σύνοψη καί ἐκτίμηση τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν πού ὁδήγησαν στό προδικαστικό αὐτό ἐρώτημα, θά περιγράψω, πρῶτον, τήν σχετική ἐθνική καί κοινοτική νομοθεσία. Ἐν συνεχεία, θά ἀσχοληθῶ μέ τήν ἀπάντηση στό ἐρώτημα πού ὑπέβαλε τό Raad van Beroep τοῦ Ἀμστερνταμ.

2. Ἡ σχετική ὁλλανδική νομοθεσία περί της ἀνικανότητος πρός ἐργασία

Ὁ ὁλλανδικός νόμος τῆς 18ης Φεβρουαρίου 1966 (Staatsblad 84) περί ἀσφαλίσεως ἔναντι ἀνικανότητος πρός ἐργασία (Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering, ἐφ' ἑξῆς: «WAO»), προβλέπει ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι δύνανται νά λαμβάνουν ἐπιδόματα ἄν ἦσαν ἀνίκανοι πρός ἐργασία περισσότερο ἀπό 52 ἑβδομάδες. Τό ποσό τοῦ ἐπιδόματος αὐτοῦ ὑπολογίζεται βάσει δύο συντελεστῶν: τοῦ βαθμοῦ ἀναπηρίας καί τῆς ἀποκαλουμένης «ἡμερησίας ἀμοιβῆς». Ἡ ἡμερησία ἀμοιβή διέπεται ἀπό τό ἄρθρο 14 τοῦ WAO, τό ὁποῖο ἔχει ὡς ἑξῆς:

«1. Γιά τόν ὑπολογισμό τοῦ ἐπιδόματος λόγω ἀνικανότητος πρός ἐργασία τό ὁποῖο δικαιοῦται ἐργαζόμενος δυνάμει τοῦ παρόντος νόμου, τό ἀκόλουθο ποσό θεωρεῖται ὅτι ἀποτελεῖ τήν ἡμερήσια ἀμοιβή βάσει τῶν γενικῶν κανόνων πού θεσπίζει τό Sociale Verzekeringsraad [Συμβούλιο Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως], ὑπό τήν ἐπιφύλαξη ἐγκρίσεως τοῦ ὑπουργοῦ. Τό ποσό πού τό ἐνδιαφερόμενο ἄτομο θά ἠδύνατο νά κερδίζει κατά μέσο ὅρο ἡμερησίως ἀσκώντας τό σύνηθές του ἐπάγγελμα (ἤ ἐπαγγέλματα) ἄν δέν ἦταν ἀνίκανος πρός ἐργασία, βασιζόμενο στόν μέσο ὅρο ἀμοιβῆς κατά τήν ἡμέρα πού ἐδικαιοῦτο ἐπιδόματος λόγω ἀνικανότητος πρός ἐργασία, γιά τήν ἀμέσως ἑπομένη τῆς ἐν λόγω ἡμέρας περίοδο καί μέ ἑβδομάδα πέντε ἐργασίμων ἡμερῶν. Οἱ γενικοί κανόνες δημοσιεύονται στήν Nederlandse Staatscourant [Ἐπίσημη Ἐφημερίδα τῆς Ὁλλανδίας].

2. Κατ' ἐξαίρεση τῆς προηγουμένης παραγράφου καί τῶν γενικῶν κανόνων πού ἀναφέρονται σ' αὐτήν, τό Συμβούλιο Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως δύναται νά θεσπίζει εἰδικούς κανόνες γιά τόν καθορισμό τῆς ἡμερησίας ἀμοιβῆς, ὑπό τήν ἐπιφύλαξη ἐγκρίσεως τοῦ ὑπουργοῦ. Οἱ εἰδικοί αὐτοί κανόνες δημοσιεύονται, πάντως, στήν Nederlandse Staatscourant.

3. Βάσει τῶν γενικῶν κανόνων πού ἀναφέρονται στήν παράγραφο 1, τό Συμβούλιο Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως προσδιορίζει τό ἐλάχιστο ποσό ἡμερησίας ἀμοιβῆς, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τούς σχετικούς κανόνες πού καθώρισε ὁ ὑπουργός. Οἱ εἰδικοί κανόνες πού ἀναφέρονται στήν παράγραφο 2 δέν δύνανται νά παρεκκλίνουν τῆς διατάξεως τῆς παρούσης παραγράφου.»

Ἡ ἔννοια τῆς ἡμερησίας ἀμοιβῆς πού ἀναφέρεται στήν πρώτη παράγραφο τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ καθορίζεται εἰδικότερα στό Besluit Dagloonregelen WAO [Διάταγμα περί τῶν κανόνων καθορισμοῦ τῆς ἡμερησίας ἀμοιβῆς, πού ἐξεδόθη βάσει τοῦ νόμου τοῦ 1966] (Besluit ἀριθ. 61524 τοῦ Συμβουλίου Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως, τῆς 20ῆς Ἀπριλίου 1967, Staatscourant 1967, σ. 126).

Ἐφ' ὅσον τό ποσό τοῦ ἐπιδόματος πού καταβάλλεται βάσει τοῦ WAO *δέν* ἐξαρτᾶται ἀπό τήν διάρκεια τῶν περιόδων ἀσφαλίσεως, τό ἐν λόγω σύστημα δύναται νά χαρακτηρισθεῖ ὡς ἐπιμεριστικό σύστημα τοῦ τύπου πού ἀναφέρεται στό ἄρθρο 37, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 (σύστημα τύπου «Α»). Αὐτό σημαίνει ὅτι προκειμένου νά τύχει παροχῆς τό ἐνδιαφερόμενο πρόσωπο πρέπει πράγματι νά εἶναι ἀσφαλισμένο κατά τήν στιγμή πού ὑλοποιεῖται ὁ κίνδυνος. Ὅπως ἔχω ἀναφέρει, τό ποσό τῆς παροχῆς εἶναι τότε ἀνεξάρτητο ἀπό τήν διάρκεια τῶν περιόδων ἀσφαλίσεως. Ἄν ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη προϋπόθεση ἀσφαλίσεως δέν πληροῦται, δέν ὑφίσταται δικαίωμα παροχῆς δυνάμει τοῦ WAO καί ὡς ἐκ τούτου οὔτε καί δικαίωμα βάσει τῶν ἐπιμεριστικῶν κανόνων τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ)

1408/71 (ἄρθρο 46). Ἔτσι, τό ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπιμεριστικοῦ συστήματος γιά τούς ἐργαζομένους πού ἔχουν φύγει ἀπό τίς Κάτω Χῶρες εἶναι ὅτι, σέ περίπτωση ἀναπηρίας πού ἐπέρχεται σέ ἄλλο κράτος μέλος δέν δικαιοῦνται ἐπιμεριστικῆς παροχῆς βάσει τοῦ ὁλλανδικοῦ WAO. Ἄν καί τό ἄλλο κράτος μέλος ἔχει ἐπιμεριστικό σύστημα, τότε, δέν ὑφίσταται γενικά πρόβλημα γιά τόν ἐργαζόμενο, ὁ ὁποῖος ἐγκατεστάθη ἐκεῖ. Ἄν πάντως, τό σύστημα στό ἄλλο κράτος μέλος στηρίζεται στή διάρκεια τῶν ἀσφαλιστικῶν περιόδων, τότε, κατά γενικό κανόνα, καί νοουμένου ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ἔχει πραγματοποιήσει τήν ἐλαχίστη περίοδο ἀσφαλίσεως, ὅσο περισσότερο καιρό ἔχει ἐργασθεῖ στίς Κάτω Χῶρες, τόσο χαμηλότερη θά εἶναι ἡ παροχή πού θά τοῦ χορηγηθεῖ δυνάμει τοῦ συστήματος αὐτοῦ.

3. Τό ἄρθρο 45, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71

Προκειμένου νά ἀποφευχθοῦν τέτοιες ἀνεπιθύμητες συνέπειες, ἐκεῖ ὅπου ἐφαρμόζονται τά ἐπιμεριστικά συστήματα εἰσήχθη εἰδική διάταξη στό ἄρθρο 45, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἄν ἡ νομοθεσία κράτους μέλους, ἡ ὁποία ἐξαρτᾶ τήν χορήγηση παροχῶν ἀπό τόν ὅρο ὅτι ὁ ἐργαζόμενος ὑπάγεται στήν νομοθεσία αὐτή κατά τήν στιγμή ἐπελεύσεως τοῦ κινδύνου, δέν ἀπαιτεῖ καμμία διάρκεια ἀσφαλίσεως οὔτε γιά τήν ἀπόκτηση τοῦ δικαιώματος οὔτε γιά τόν ὑπολογισμό τῶν παροχῶν, κάθε ἐργαζόμενος, ὁ ὁποῖος ἔπαυσε νά ὑπάγεται στήν νομοθεσία αὐτή, θεωρεῖται, γιά τήν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος κεφαλαίου, ὅτι ὑπάγεται ἀκόμη σέ αὐτήν, τήν στιγμή τῆς ἐπελεύσεως τοῦ κινδύνου, ἄν ὑπάγεται στήν νομοθεσία ἄλλου κράτους μέλους τήν στιγμή αὐτήν ἤ ἐλλείψει τέτοιας περιπτώσεως, ἄν δύναται νά διεκδικήσει παροχές δυνάμει τῆς νομοθεσίας ἄλλου κράτους μέλους. Ὁ τελευταῖος αὐτός ὅρος θεωρεῖται ὅτι πληροῦται στήν περίπτωση πού ἀναφέρεται στό ἄρθρο 48, παράγραφος 1.»

Ὁ σκοπός τῆς διατάξεως αὐτῆς δέν εἶναι νά ἐξασφαλίσει στούς διακινουμένους ἐργαζομένους παροχές τόσο ὑψηλές ὅσο αὐτές πού χορηγοῦνται στούς ἐργαζομένους, οἱ ὁποῖοι ἐμπίπτουν ἀκριβῶς στό πλαίσιο τοῦ ἐπιμεριστικοῦ συστήματος, ἀλλά νά τούς ὑπαγάγει στίς προϋποθέσεις τῆς πρώτης φράσεως τοῦ ἄρθρου 46, παράγραφος 2, γιά νά τύχουν ἐπιμεριστικῶν παροχῶν. Ὅπου δέν γεννᾶται δικαίωμα παροχῶν δυνάμει τοῦ ἐπιμεριστικοῦ συστήματος, τό δικαίωμα αὐτό παρέχεται ἀπό τό ἄρθρο 45, παράγραφος 3.

Ἡ διάταξη αὐτή ἔχει μία σημαντική συνέπεια ὅσον ἀφορᾶ τίς παροχές πού καταβάλλονται δυνάμει τοῦ ἐπιμεριστικοῦ συστήματος. Σύμφωνα μέ τήν τελευταία φράση τοῦ ἄρθρου 46, παράγραφος 2, περίπτωση α) τό ποσό τῆς παροχῆς πού πρέπει νά καταβάλλεται δυνάμει νομοθεσίας, ἡ ὁποία βασίζεται στό ἐπιμεριστικό σύστημα, λαμβάνεται ὡς τό «θεωρητικό ποσό» πού ἀναφέρεται στήν ἐν λόγω ὑποπαράγραφο. Πάντως, ἄν ἔχει ἐφαρμογή τό ἄρθρο 45, παράγραφος 3, καί ὑφίσταται δικαίωμα παροχῆς δυνάμει ἑνός ἐπιμεριστικοῦ συστήματος, οἱοδήποτε κενό στίς περιόδους ἀσφαλίσεως, σέ ἀντίθεση μέ τήν περίπτωση ὅπου ἡ ἐπιμεριστική παροχή καταβάλλεται δυνάμει συστήματος πού στηρίζεται στή διάρκεια τῶν περιόδων ἀσφαλίσεως, δέν θά ἔχει κανένα ἀποτέλεσμα. Ἔτσι, ἡ ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 45, παράγραφος 3, δύναται νά ὁδηγήσει στό παράδοξο ἀποτέλεσμα ὅτι, ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ περίοδος μή ἀσφαλίσεως δυνάμει τοῦ ἐπιμεριστικοῦ συστήματος, τόσο ὑψηλότερες εἶναι οἱ ἐπιμεριστικές παροχές πού χορηγοῦνται δυνάμει τοῦ συστήματος αὐτοῦ. Τό ἀποτέλεσμα δύναται νά διαφωτισθεῖ μέ τά ἀκόλουθα παραδείγματα: Ἄν ἐργαζόμενος ἦταν ἀσφαλισμένος στίς Κάτω Χῶρες ἐπί 5 ἔτη βάσει τοῦ WAO καί ἐν συνεχεία ἐπί 25 ἔτη σέ ἄλλο κράτος μέλος βάσει συστήματος πού στηρίζεται στήν διάρκεια τῶν ἀσφαλιστικῶν περιόδων, ἡ ἐπιμεριστική παροχή του στήν Ὁλλανδία, κατόπιν ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 45, παράγραφος 3, ἐν συνδυασμῷ μέ τό ἄρθρο 46, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71, θά ἀνέρχεται σέ $^{5}/_{30}$, ἤτοι

στό 1/6 τοῦ θεωρητικοῦ ποσοῦ. Ἂν ὑφίσταται μία περίοδος μή ἀσφαλίσεως στίς Κάτω Χῶρες, 24 ἐτῶν πχ., ἡ ὁποία ἀκολουθεῖται ἀπό πενταετή περίοδο ἀσφαλίσεως πού ἐπραγματοποιήθη ϐάσει τοῦ WAO καί ἕνα ἔτος ἀσφαλίσεως, τό ὁποῖο συνεπληρώθη ϐάσει συστήματος πού στηρίζεται στήν διάρκεια τῶν ἀσφαλιστικῶν περιόδων ἐντός ἄλλου κράτους μέλους, τότε ἡ ἐπιμεριστική παροχή πού πρέπει νά καταϐάλλεται στίς Κάτω Χῶρες ϑά ἀνέρχεται στά 5/6 τοῦ θεωρητικοῦ ποσοῦ.

Τά παραδείγματα αὐτά τονίζουν τό γεγονός ὅτι, ἄν ἕνα ἐπιμεριστικό σύστημα ἀντιμετωπίζεται ὡς σύστημα κεφαλαιοποιήσεως μέ τήν διατήρηση τοῦ δικαιώματος παροχῶν ϐάσει τοῦ ἄρθρου 45, παράγραφος 3, αὐτό ὁδηγεῖ σέ ἀποτελέσματα πού εἶναι ἀδύνατα ϐάσει συστήματος πού στηρίζεται στήν διάρκεια τῶν ἀσφαλιστικῶν περιόδων, καθ' ὅσον ϐάσει τοῦ ἐν λόγω συστήματος, ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ περίοδος μή ἀσφαλίσεως, τόσο μικρότερο εἶναι τό θεωρητικό ποσό.

4. Τό Bijzonder Dagloonbesluit WAO (Διάταγμα περί καθορισμοῦ εἰδικῶν κανόνων γιά τόν προσδιορισμό τῆς ἡμερησίας ἀμοιϐῆς)

Προκειμένου νά ἀποφευχθεῖ τό παράδοξο ἀποτέλεσμα πού μόλις περιέγραψα, μέ τό ὁποῖο περίοδοι μή ἀσφαλίσεως δέν ϑά εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα τήν μείωση τῆς παροχῆς, ὑφίστανται κατ' ἀρχήν δύο δυνατότητες πού δύνανται νά ἐξετασθοῦν. Ἡ πρώτη συνίσταται στήν τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71, τήν ὁποία, σύμφωνα μέ τήν δικογραφία τῆς ὑποϑέσεως καί τόν ἰσχυρισμό τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Nieuwe Algemene Bedrijsvereniging [Νέα Γενική Συνομοσπονδία Ἐργατῶν], οἱ Ὁλλανδοί ἐπεδίωξαν μέ ποικίλες προσπάϑειες, ἀλλά χωρίς ἐπιτυχία. Ἡ δεύτερη δυνατότης συνίσταται στόν καθορισμό τοῦ θεωρητικοῦ ποσοῦ, ϐάσει τοῦ ἄρθρου 46, παράγραφος 2, στοιχεῖα (α), κατά τέτοιο τρόπο ὥστε οἱ περίοδοι μή ἀσφαλίσεως νά δύνανται νά λαμϐάνονται ὑπ' ὄψη. Ὅπως παρετήρησε ἡ ἴδια ἡ Ἐπιτροπή, μέ τόν τρόπο αὐτόν τό θεωρητικό ποσό πράγματι «προσαρμόζεται». Ὅπως ὑπεστήριξε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Bedrijfsvereniging, ἡ λύση αὐτή ἔγινε δεκτή μέ τό Bijzonder Dagloonbesluit WAO (ἀριϑ. 78/2154 τοῦ Συμϐουλίου Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως, πού ἐνεκρίϑη μέ τό διάταγμα ἀριϑ. 51832, τῆς 8ης Ἰουνίου 1978, Staatscourant 1978, σ. 128). Βάσει τοῦ ἄρθρου 8, παράγραφος 1, τοῦ Bijzonder Dagloonbesluit, ἡ ἡμερήσια ἀμοιϐή, ὡς ϐάση ὑπολογισμοῦ τῆς παροχῆς πού πρέπει νά καταϐάλλεται ϐάσει τοῦ WAO καί, ἔτσι, γιά τόν ὑπολογισμό τοῦ θεωρητικοῦ ποσοῦ ϐάσει τοῦ ἄρθρου 46, παράγραφος 2, πρέπει νά μειώνεται ἀνάλογα μέ τίς περιόδους μή ἀσφαλίσεως. Ἡ διάταξη εἶναι διατυπωμένη ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἡμερήσια ἀμοιϐή ὑπολογιζομένη ϐάσει τῶν προηγουμένων ἄρθρων μειώνεται ἀναλόγως ἄν ὑφίστανται μία ἤ περισσότερες περίοδοι μή ἀσφαλίσεως στήν περίοδο μεταξύ τῆς ἡμερομηνίας κατά τήν ὁποία ὁ δικαιοῦχος ἠσφαλίσθη τό πρῶτον, ϐάσει τῆς νομοθεσίας περί παροχῶν ἀναπηρίας ἤ ϑεωρεῖται ὅτι ἦταν ἀσφαλισμένος δυνάμει τοῦ ἀνωτέρω κανονισμοῦ, σέ οἱαδήποτε χώρα πού ἦταν κράτος μέλος τήν ἡμέρα κατά τήν ὁποία ἐγεννήθη τό δικαίωμα στίς παροχές, λόγω ἀναπηρίας, καί τῆς ἡμερομηνίας κατά τήν ὁποία ἐπῆλϑε ἡ ἀνικανότης πρός ἐργασία.»

Σύμφωνα μέ τήν ἀπάντηση τοῦ Bedrijfsvereniging σέ ἐρώτημα πού ὑπέϐαλε τό Δικαστήριο, τό Bijzonder Dagloonbesluit εἶχε σαφῶς ὡς σκοπό τήν μετατροπή τοῦ ἐπιμεριστικοῦ συστήματος πού ἐϑεσπίσϑη μέ τόν WAO, σέ σύστημα κεφαλοποιήσεως γιά τούς σκοπούς τοῦ ἄρθρου 45, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ, μέ τίς συνακόλουθες συνέπειες γιά τίς ἐπιμεριστικές παροχές, οἱ ὁποῖες πρέπει νά καθορίζονται ϐάσει τοῦ ἄρθρου 46, παράγραφος 2. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Bedrijfsvereniging προσέθεσε ὅτι τό Bijzonder Dagloonbesluit ἀπέϐλεπε στήν διόρθωση αὐτοῦ πού εἶχε περιγραφεῖ ὡς τό «παράλογο» ἀποτέλεσμα τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71, προκειμένου ὁ κανονισμός νά δύναται νά ἐφαρμοσθεῖ *στό πλαίσιο τοῦ ἐθνικοῦ συστήματος.*

5. Τά περιστατικά καί τό προδικαστικό ἐρώτημα πού ὑπεβλήθη

Ὁ Besem ἔχει ἐργασθεῖ κατά τήν περίοδο ἀπό 1934 μέχρι 1978, ἔτος κατά τό ὁποῖο, ἀφοῦ εἶχε ἐργασθεῖ στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας ἐπί 13 περίπου ἔτη, ἐκρίθη ἀνίκανος πρός ἐργασία στό ἐν λόγω κράτος. Στίς Κάτω Χῶρες ἦταν ἄνεργος ἀπό τό 1948 μέχρι τό 1953. Λόγω τῆς διακοπῆς αὐτῆς, συνεπλήρωσε μόνο 38,83 ἔτη ἀσφαλίσεως ἐπί δυνατοῦ συνόλου 43,92. Βάσει τοῦ ἄρθρου 45, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 ἐδικαιοῦτο ἐπιμεριστικῆς παροχῆς ὑάσει τοῦ WAO. Πάντως, ἡ ἁρμοδία ἀρχή στίς Κάτω Χῶρες, τό Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging, ὑπελόγισε τήν παροχή ἐφαρμόζοντας στήν ἡμερήσια ἀμοιβή τήν προσαρμογή πού προβλέπεται στό ἄρθρο 8, παράγραφος 1, τοῦ Bijzonder Dagloonbesluit. Ἡ ἡμερήσια ἀμοιβή, πού στήν περίπτωση τοῦ Besem ἀνήρχετο σέ 101,60 ὁλλανδικά φιορίνια (FL), πολλαπλασιαζομένη μέ τό κλάσμα 38,83/43,92, ἐμειώθη ἔτσι σέ 89,64 FL. Ἡ προσφυγή, πού ὁ Besem ἤσκησε κατά τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τό Raad van Beroep τοῦ Ἀμστερνταμ, νά ὑποβάλει στό Δικαστήριο τό ἀκόλουθο προδικαστικό ἐρώτημα:

«Συμβιβάζεται μέ τήν μέθοδο ὑπολογισμοῦ τῶν παροχῶν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 46, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, ὁ ὑπολογισμός τοῦ ποσοῦ τῆς παροχῆς πού καταβάλλεται ἀπό ἕνα κράτος μέλος, τό ἁρμόδιο ὄργανο τοῦ ὁποίου ὀφείλει νά ἐφαρμόσει τό ἄρθρο 45, παράγραφος 3, τοῦ ἐν λόγω κανονισμοῦ γιά τήν γένεση τοῦ δικαιώματος ἐπί τῶν παροχῶν καί τοῦ ὁποίου ἡ νομοθεσία εἶναι τοῦ τύπου πού ἀναφέρεται στό ἄρθρο 37, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ, σέ συνάρτηση ἐπίσης μέ τό μέτρο κατά τό ὁποῖο ἡ περίοδος, πού περιλαμβάνεται μεταξύ τῆς ἡμερομηνίας κατά τήν ὁποία ὁ ἐνδιαφερόμενος ἠσφαλίσθη γιά πρώτη φορά σ' ἕνα ὁποιοδήποτε κράτος μέλος καί τῆς ἡμερομηνίας κατά τήν ὁποία ἐπῆλθε ἡ ἀνικανότης πρός ἐργασία, περιλαμβάνει περιόδους ἀσφαλίσεως δυνάμει τῶν νομοθεσιῶν τῶν κρατῶν μελῶν ἤ δυνάμει τοῦ ἀνωτέρω κανονισμοῦ, πράγμα πού ἔχει ὡς συνέπεια ὅτι περιορίζονται μόνο τά δικαιώματα τῶν ἐργαζομένων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μεταβεῖ σ' ἕνα ἄλλο κράτος μέλος;»

Ἀπό τίς ἐπεξηγήσεις πού ἐδόθησαν μαζί μέ τό ἐρώτημα εἶναι προφανές ὅτι τό ὑπό κρίση σημεῖο εἶναι κατά πόσο τό ἄρθρο 8, παράγραφος 1, τοῦ Bijzonder Dagloonbesluit εἶναι σύμφωνο μέ τό κοινοτικό δίκαιο.

6. Συνέπειες στήν σφαίρα τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου

Τόσο τό γράμμα τοῦ Bijzonder Dagloonbesluit, ὅσο καί οἱ παρατηρήσεις πού ἔκανα ὡς πρός τόν σκοπό του καταδεικνύουν ὅτι αὐτό μεταβάλλει τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ὁ WAO ἐπηρεάζει τούς δικαιούχους παροχῶν βάσει τοῦ ἄρθρου 45, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71. Πρός τόν σκοπό αὐτόν, προβαίνει στήν διάκριση μεταξύ προσώπων, τά ὁποῖα ἦταν ἀσφαλισμένα βάσει τοῦ WAO, ὅταν ἐπῆλθε ὁ κίνδυνος καί ἐκείνων πού ἐδικαιοῦντο παροχῶν μόνο δυνάμει τοῦ ἄρθρου 45, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ. Ἡ διάκριση, ἡ ὁποία ἄλλοτε συμπίπτει καί ἄλλοτε ὄχι μέ τήν διάκριση μεταξύ μονίμων καί μή μονίμων κατοίκων, ἔχει ἐπί πλέον ἀναγνωρισθεῖ σαφῶς ἀπό τόν δεύτερο ἐκπρόσωπο τοῦ Bedrijfsvereniging εἰς ἀπάντηση ἐρωτήσεων πού ὑπέβαλε ὁ εἰσηγητής δικαστής. Μία πρακτική ἀπόδειξη τῆς διακρίσεως αὐτῆς δύναται ἐπίσης νά εὑρεθεῖ ἄν γίνει σύγκριση μέ τήν κατάσταση στήν ὁποία ὁ Besem θά εὑρίσκετο ἄν εἶχε καθ' ὅλη τήν διάρκεια ἐργασθεῖ στίς Κάτω Χῶρες. Στήν περίπτωση αὐτή, οἱαδήποτε περίοδος μή ἀσφαλίσεως δέν θά εἶχε ἐπίδραση στόν καθορισμό τῆς ἡμερησίας ἀμοιβῆς. Ἡ σύγκριση θά ἀπεδείκνυε ἐπίσης

ὅτι ἡ διάκριση λειτουργεῖ εἰς βάρος τῶν διακινουμένων ἐργαζομένων, ἐν σχέσει μέ τούς μή διακινουμένους συναδέλφους τους. Δέν χρειάζεται, νομίζω, περαιτέρω ἐξήγηση, γιά νά καταδειχθεῖ ὅτι τό εἶδος αὐτό τῆς διακρίσεως μεταξύ ἐργαζομένων πού καλύπτονται ἀπό τόν κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 καί ἐκείνων πού δέν καλύπτονται εἶναι ἀσυμβίβαστο πρός τήν ἀρχή τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ κανονισμοῦ. Ἡ διάκριση πρέπει ἐπίσης νά θεωρηθεῖ ἀντίθετη πρός τήν ἀρχή πού διεμόρφωσε τό Δικαστήριο μέ πολλές ἀποφάσεις ἐπί ζητημάτων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καί ἡ ὁποία στηρίζεται στό ἄρθρο 51 τῆς συνθήκης, δηλαδή ὅτι οἱ διακινούμενοι ἐργαζόμενοι δέν πρέπει νά τυγχάνουν ὀλιγότερο εὐνοϊκῆς μεταχειρίσεως ἀπό τούς μή διακινουμένους ἐργαζομένους.

Ἐν τούτοις, ἐν ὄψει τῶν παραδόξων ἀποτελεσμάτων ἀπό τήν ἐφαρμογή τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/81, τά ὁποῖα ἔχω ἀναφέρει, δύναται νά τεθεῖ τό ἐρώτημα ἄν ἕνα μέτρο ὅπως τό Bijzonder Dagloonbesluit δέν δύναται νά δικαιολογηθεῖ ἀπό τό γεγονός, τό ὁποῖο εἶναι προφανές ἀπό τήν ἐξήγηση πού ἔδωσε προηγουμένως τό Bedrijfsvereniging ὅτι δηλαδή ἀπέβλεπε σαφῶς στήν ἐπανόρθωση ἀτελείας τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71. Οἱ ἐκπρόσωποι ὅμως τοῦ Bedrijfsvereniging περιέγραψαν τό ἀντικείμενο καί τόν σκοπό τοῦ Bijzonder Dagloonbesluit μέ ὅρους πού δέν ἀφήνουν οὐσιαστικῶς καμμία ἀμφιβολία ἐπί τοῦ ζητήματος. Ὅπως ἀνέφερα προηγουμένως, ἔχει δοθεῖ ἡ ἐξήγηση ὅτι τό συνδυασμένο ἀποτέλεσμα τῶν ἄρθρων 45, παράγραφος 3, καί 46, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ 1408/71 ἐπί τῶν ἐπιμεριστικῶν συστημάτων δύναται νά ἀποφευχθεῖ μόνο εἴτε μέ τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ εἴτε μέ θέσπιση ἐθνικοῦ κανόνος, ὁ ὁποῖος νά διέπει τόν ὑπολογισμό τοῦ θεωρητικοῦ ποσοῦ. Ὅταν ἡ πρόταση τροποποιήσεως τοῦ κανονισμοῦ δέν κατέληξε σέ ἀποτέλεσμα, ἐξεδόθη τό Bijzonder Dagloonbesluit, καθιστώντας ἔτσι ἀνώφελη, σύμφωνα μέ τόν ἐκπρόσωπο τοῦ Bedrijfsvereniging, περαιτέρω προσπάθεια τῶν Κάτω Χωρῶν γιά τήν τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ. Πάντως, ἀνεγνωρίσθη συγχρόνως ὅτι τό ἀποτέλεσμα αὐτό ἔχει ἐπιτευχθεῖ μέ τόν ἐθνικό κανόνα ὁ ὁποῖος, ἐφ' ὅσον ὁ κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 δέν τροποποιεῖται, πρέπει νά θεωρεῖται ὅτι συγκρούεται μέ τόν κοινοτικό κανονισμό. Κατά τήν προφορική διαδικασία ἡ Ἐπιτροπή, εἰς ἀπάντηση ἐρωτήματος τοῦ Δικαστηρίου, ἀνέφερε ὅτι δέν θά ἐδίσταζε στίς περιπτώσεις αὐτές νά κινήσει τήν βάσει τοῦ ἄρθρου 169 τῆς συνθήκης διαδικασία ἐναντίον τῶν κρατῶν μελῶν πού ἔχουν καθιερώσει τό ἐπιμεριστικό σύστημα καί τά ὁποῖα θεσπίζουν τέτοιες κανονιστικές πράξεις. Μέχρι τήν στιγμή τῆς προφορικῆς διαδικασίας δέν ἐγνώριζε ἄν, καί πῶς, ἄλλα κράτη μέλη μέ ἐπιμεριστικό σύστημα ἔχουν λύσει τό πρόβλημα. Τό ἄλλο ἐπιχείρημα πού τό Bedrijfsvereniging προέβαλε, δηλαδή ὅτι τό ἄρθρο 46, παράγραφος 2, στοιχεῖο α) τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71 δέν ἐπιβάλλει πρόσθετες ἀπαιτήσεις ὅσον ἀφορᾶ τόν ὑπολογισμό τοῦ θεωρητικοῦ ποσοῦ, εἶναι ἐκτός θέματος στήν περίπτωση αὐτήν. Μολονότι ἡ εἰσήγηση δέν δύναται κατ' ἀρχήν νά ἀπορριφθεῖ βάσει τοῦ γράμματος τῆς διατάξεως, δέν ὑφίσταται ἀσφαλῶς κανένας λόγος νά δεχθῶ ὅτι, κατά τόν ὑπολογισμό τοῦ ποσοῦ, ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ ὡς πρός τήν ἴση μεταχείριση δύναται νά ἀγνοηθεῖ. Ἐπιπροσθέτως, οἱ εὐρεῖς ὅροι τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 1, «... ὑπό τήν ἐπιφύλαξη εἰδικῶν διατάξεων τοῦ παρόντος κανονισμοῦ ...», δέν στηρίζουν τό ἐπιχείρημα ἐπειδή δέν ὑφίστανται τέτοιες διατάξεις στήν περίπτωση αὐτήν, καί οἱ στόχοι καί ἡ οἰκονομία τοῦ κανονισμοῦ 1408/71, ἐν συνδυασμῷ μέ τό ἄρθρο 51 τῆς συνθήκης, ἀντιτίθενται σέ μιά τέτοια ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 45, παράγραφος 3, καί τοῦ ἄρθρου 46, παράγραφος 2.

7. Συμπέρασμα

Οἱαδήποτε διάταξη ὅπως ἡ περιεχόμενη στό Bijzonder Dagloonbesluit πρέπει, συνεπῶς, νά θεωρεῖται ἀσυμβίβαστη πρός τόν κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 καί ἰδίως τό ἄρθρο 3, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ. Ἐν τούτοις, προσθέτω ὅτι ἡ ὑπόθεση αὐτή καταδεικνύει σαφῶς ὅτι εἶναι εὐκταία ἡ τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ (ΕΟΚ) 1408/71 ὅσον ἀφορᾶ τήν χορήγηση τῶν ἀναλόγων παροχῶν βάσει τῶν ἐπιμεριστικῶν συστημάτων. Χωρίς μία τέτοια τροποποίηση εἶναι πιθανόν ὅτι ἡ περαιτέρω ὕπαρξη, ἤ ἀκόμη ἡ εἰσαγωγή, τέτοιων συστημάτων, τά ὁποῖα καθ' ἑαυτά εἶναι κοινωνικῶς ἐπιθυμητά, δύναται νά τεθεῖ σέ κίνδυνο ἀπό τά κράτη μέλη μέ πολλούς διακινουμένους ἐργαζομένους.

Προτείνω νά δοθεῖ στό ἐρώτημα πού ὑπέβαλε στό Δικαστήριο τό Raad van Beroep τοῦ Ἀμστερνταμ, ἡ ἀκόλουθη ἀπάντηση:

«Δέν συμβιβάζεται μέ τόν κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, εἰδικότερα μέ τό τρίτο του ἄρθρο, παράγραφος 1, τό ποσό τῆς παροχῆς πού καταβάλλεται ἀπό ἕνα κράτος μέλος, τοῦ ὁποίου ὁ ἁρμόδιος φορέας ὀφείλει νά ἐφαρμόσει τό ἄρθρο 45, παράγραφος 3, τοῦ κανονισμοῦ γιά τήν γένεση τοῦ δικαιώματος ἐπί τῶν παροχῶν καί τοῦ ὁποίου ἡ νομοθεσία εἶναι τοῦ τύπου πού ἀναφέρεται στό ἄρθρο 37, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ, νά καθορίζεται ἀνάλογα μέ τό κατά πόσον ἡ περίοδος μεταξύ τῆς ἡμερομηνίας κατά τήν ὁποία ὁ ἐνδιαφερόμενος ἠσφαλίσθη γιά πρώτη φορά σέ οἱοδήποτε κράτος μέλος καί τῆς ἡμερομηνίας ἐπελεύσεως τῆς ἀνικανότητος πρός ἐργασία, περιλαμβάνει περιόδους ἀσφαλίσεως βάσει τῶν νομοθεσιῶν τῶν κρατῶν μελῶν ἤ δυνάμει τοῦ προαναφερομένου κανονισμοῦ, μέ ἀποτέλεσμα νά περιορίζονται μόνο τά δικαιώματα τῶν ἐργαζομένων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μεταβεῖ σ' ἕνα ἄλλο κράτος μέλος.»